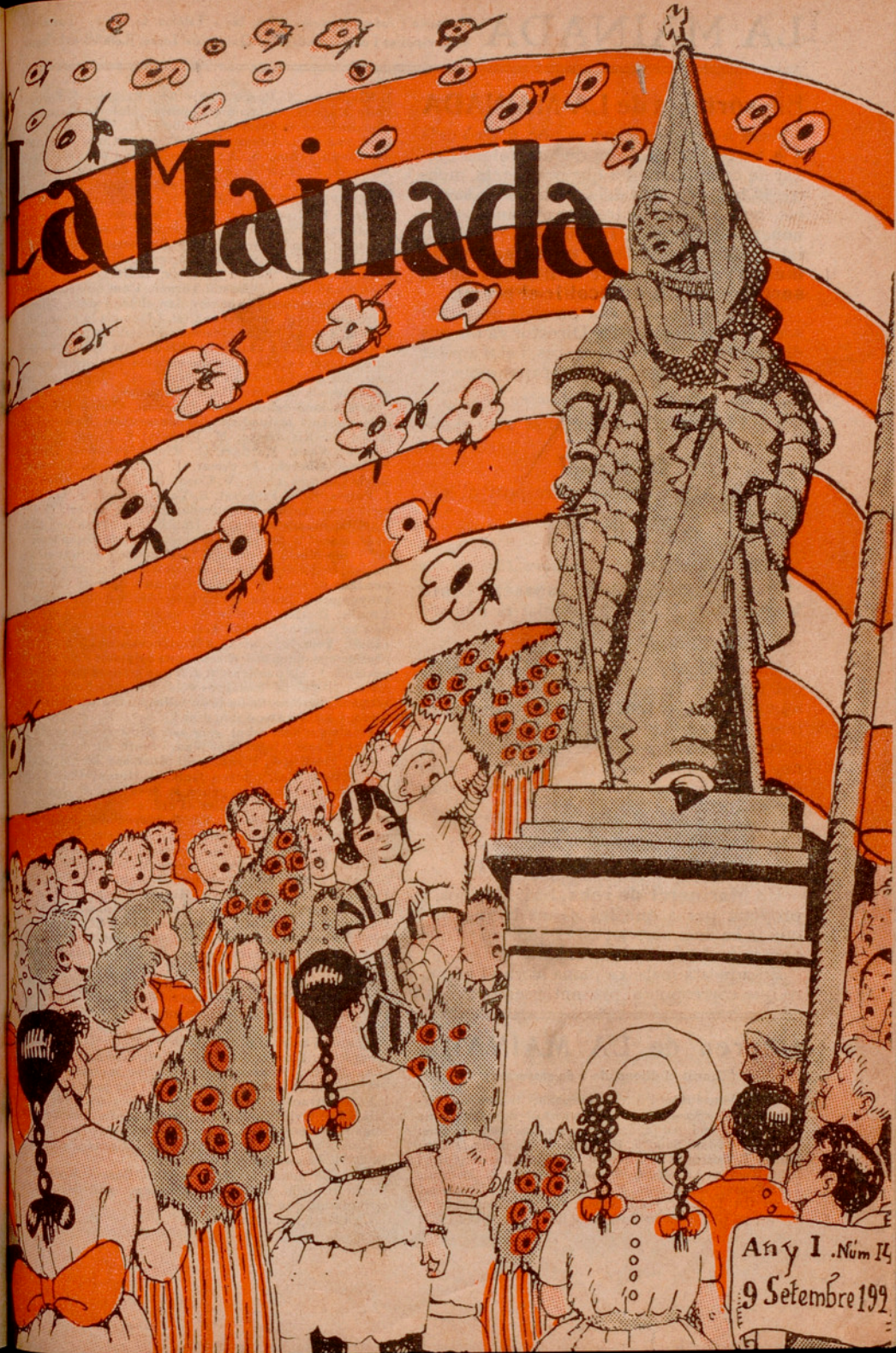

ADA
S...

La Mainada

Año I. Núm 14
9 Setembre 1992

Els sorteigs de LA MAINADA

ANEM a prescindir, poc a poc, d'això dels sorteigs. Però com que no volem deixar de complir res del que prometem, mentre hi hagi objectes dels quals no en surtin els guanyadors, anirem sorteiant-los de nou, fins que toquin a un o altre que tingui interès en posseir-los. **Perquè sabem de més d'un que tenint el número de la sort, no ha volgut recollir el premi.**

Com que la setmana passada no férem sorteig perquè el nostre Director va fer uns dies de festa, avui en fem tres, i així aquest número és extraordinari de cap a peus.

Premis corresponents al número 11:

1.ª El **Bob** ha sortit premiat amb el número

6 4 3 7

2.ª L'**Atlàntida** ha correspost al número

1 3 0 2 1

Premi corresponent al número 12:

Obres completes de mossèn Cinto Verdager. Ha sortit premiat el número

1 0 5 7 5

Els qui siguin posseïdors dels exemplars del **número 11** que duguin estampats els números **6437** o **13021**, i del del **número 12** que ostenti el número **10575**, poden passar a recollir els premis corresponents en la nostra Administració, els quals els seran entregats firmant previamente un rebut dels mateixos.

Caduca el dia 10 d'octubre.

SORTEIG D'AVUI

Un **Marineret de roba**, bufó i xamós, a propòsit per a que les nenes hi juguin, i que ja havíem sorteiat en el número 7 i que encara no han vingut a recollir.

En aquesta mateixa plana hi va el número que correspon al Present exemplar.

Correu de LA MAINADA

(Tancat el dijous dia 1 de setembre)

Hem rebut, durant l'última setmana, diferents originals per al «*Jardinet de Passatemps*» dels següents col·laboradors i col·laboradores, mainadistes estimats: J. Barea; Eudald Sala; F. Picas; Jordi Monseny Duran; Isidre; J. Serra; R. Termens; M. Torrella; A. Gust i Net; Ramon Albareda; Ramon Llopart; E. Morgui; J. S. Rentor; Josep Joan; Pere Noria; Munné i Galofre; S. en C.; J. Mas; Joan Aymat Girona; Verdager i Homs, en C.; Ramon Burguera; Trencaclosques i C.;

J. Riupedre; A. Perlàsia; Frederic Barceló; J. Fornas; Zoile Rafanell; Germans Laporta; Melcior Balaguer; Conxita Gibert; Josep M.ª Gibert; E. Vallibera; Orland Andrés; L'Atrevit; Josep Moreno; Cotal i Fontseca; Gomà i Bau, S. A.; Francisquet Cañades; Emili Marqués; F. Milà; Miquel Sabaté; A. Dot; Passatemps, S. A.; Francesc Rafa Brosa; Eudald Padró; J. E. Julià; Antoni Freixa; Josep Comas; Joaquim Torner; Dolores Andreu; P. Ripoll i C.; Victor Farreras; Pere Segura; J. Alsina; B. Sac; Joan B. Queraltó; Maria Figuerola Velasco; Joan Torrents; Josep Barrueta; Jacint Amat; Josep Ferrer i M.; Modest Rodríguez; Fic-Ris; D. Sanchez; Josep M.ª Font i Sorribes; Lluís Quim; Roseta Mestres Villalta; i Sebastià Torner. Com que són molts els col·laboradors que envien deu, dotze i més originals (això vol dir la seva fecunditat, i Déu els la conservi!) resulta que es junten descents o trescents problemes i encara més, per a examinar. Els anirem veient, de mica en mica; i els treballs que estiguin bé, seran publicats. Els dolents aniran al cistell, oi? Tinguin tots els amics un xic de paciència, els ho prego!

A més hem rebut *aïstes il·lustrats, i sense il·lustrar* dels següents mainadistes, amics nostres: Ramon Termens; Fic-Ris; Isidre; M. Torrella; F. Picas; E. Morgui; P. Nona; Martinet C. Riera; Francesc Llorca; Ramon Alborch; P. Amat; J. Estiarte; S. Lleonat; Boyls (Mercès, eh!); V. Cusó; B. Morató; Carles H.; J. Puigmayó; J. Pibernat; E. Vallibera; P. P. G.; Victòria Sabater; Blanc Fontfede; Llorenç Gibert; Quim; F. Milà; Jaume Sendra; A. Dot; Rafels (Posa't un altre nom, maco!); Joaquim Tarragó; Ribera; Josep Pedrola; Josep Martí; (Joteme); R. Bosquet (Agraïts als dibuixos, en l'extraordinari hem deixat molts per publicar per falta de lloc); J. Torner; Carme Vilanova (Mercès, senyoreta!); Jaume i Cortines; Modest Rodríguez i Cruells; Nester; Quelus (Li estem d'allò més agraïts. Sou un mestre!); Billi; Gabriel Flaquer i J. Llorens Llinàs. Fem la mateixa advertència que als autors de passatemps. Com que rebem tants originals, els anirem examinant i els publicarem així que comprovem la originalitat i gràcia. Nosaltres voldríem posar-los tots cada setmana, però no tenim prou fulles, per ara. Si de cas, farem LA MAINADA doble gran!

Finalment hem rebut *originals literaris* dels següents autors: Enric Aluja (Ens plaurà rebre altres composicions); Fic-Ris; F. Picas; Jordi Monseny Duran; Francesc Esteve i C.; Josep Guixà i Mateu; Pere Pujol Casademont (Ens plau veure la seva firma); Josep S. Rentor; Roseta Campollier (Perdoni. No la podem prendre sense voluntat. Faci's càrrec de que podem tenir xascos de nois afortunats. Als peus de vostè!); Gabriel Flaquer (Fas bé d'avisar-nos); Lluís Vancells Ubach; Francesc Torres; Isidre Molas; Rafel Tassies Marca (Schiller i jo encantats. Avant!); Manuel Saur Poch; R. Molà; A. Llisó; Miquel Balaguer i Albert; Pere Matamala (Els versos són molt bonics!); V. Casó Casals; Lluís Pollà; Ll. Calafat; Ramon Segarra (Molt bé!); Un tonto granollerí (Sóu més aviat murri!); Melcior Balaguer (Gràcies per les flors!); Joaquim Torner; Josep Miró; Josep Antoni Antolí (Si conreua el català prec que ho farà bé!); Oncle Saló (Agraïm l'advertència; perdoni!); Victòria Sabater (Fés altres coses i les publicarem. Envien les cançons!); J. Bataller Roca; Josep M.ª Guàrdia (No està segons la Retòrica, però m'agrada i anirà. Bé!); Ll. Gibert i Roig; Miquel Muntañer Puig; Llorenç Fanés; A. Fiol; Francesc Moragas; Joan Martí i Aparici (Un milió de mercès!); Jaume Marqués Mir; Josep Ferrer i M. (El teu prec el passo a l'Administració); Francesc X. Vilaresau; Jordi de la Illa d'Or; Ovidi Escaler; Nester; Joaquim Torner (Una mica retocats aniran).

Hem d'agrair a Josep Arrassols i Casas el seu atent B. L. M. Ens adherim a les festes.

Hem de donar les gràcies a N'Eusebi Rodríguez. Tenia raó i la poesia era afanada. «El Menjador» mirarem de que vagi aviat...

Una abraçada a tots, de

EL GUTÀ JOAN

EL Conceller en Cap de Barcelona és un exemple per a tots els catalans. Cal que les generacions noves es mirin en aquest espill de patriòtic heroïsme. Hem d'estar disposats sempre a donar la nostra sang per defensar les llibertats sacratíssimes de la Pàtria.

Esperem, fermament, que la mainada actual anirà creixent de dia en dia amb una ànsia noble de virtuts ideals. Creiem que els nois d'avui no seran covards, quan siguin fadrinets, i no tindran por d'exposar-se

a tota mena de perills per l'amor altíssima de la seva augusta Mare: ¡Catalunya!

Petits catalans, nois i noies, lec-

tors de LA MAINADA! Penseu, cada dia una mica, que la raça de la que heu nascut era lliure per voluntat de Déu!: que si fou unida

a altres terres va ésser per condescendència dels catalans!: que sempre fou noble en l'unió voluntària!: que un dia volgué rebutjar l'imposició d'un rei estranger... i les races que havien d'ésser-li germanes apoiaren al tirà contra d'ella i li prengueren i arrebossaren les llibertats!

Penseu-hi, penseu-hi, penseu-hi!

ALESHORES la pàtria, martiritzada, mutilada, destruïda, semblà que anava a morir! Però Déu l'ha feta immortal!! Li havien arrencat els braços que aixecava al cel, i encara tenia dret el tronc; li tiraren també el tronc a terra, a cops de destrial, i plorava encara amb la sava interior, la sava que els pobles grans porten a dintre de l'ànima, com una sang que viu eternament...

De la soca tallada, cremada, martiritzada, va brotar un tany. Petit, petit, ja s'enfilava dret al cel! Era igual que l'arbre d'on sortia! Ara ja creix esponerós i en el seu brancam

sosté els nius dels ocells de l'altura. S'alimenta dels aires fecundes que corren per l'ombratge alt, i dels sucus vitals que estoben en el pregó de la terra.

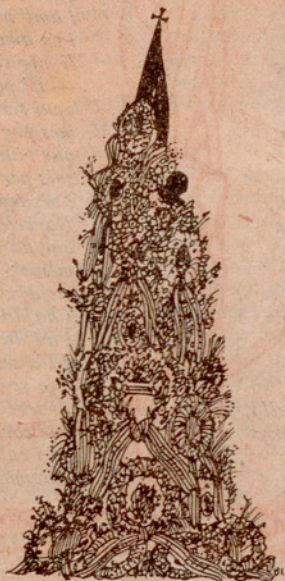
El guarda de les embestides de les tempestes la Santa Muntanya, Cim de les Immortalitats, d'on surt el Sol que el fa créixer i que ha d'il·luminar la nova Era de la Llibertat i de la Plenitud.

Petits! Vosaltres sou els tanyes últims! De vosaltres depèn tot el futur. Sigueu generosos! I que la llaçada que abraça l'arbre renascut de la pàtria, la senti sobre vostres cors.

La nostra raça ha donat heroïs; si un temps ha restat sense, amb més raó podem esperar una pròxima revifalla que deixi astorats els pobles malèvols i les races amigues...

En el jorn de l'11 de setembre, recordem els nostres màrtirs! No oblidem les víctimes immolades per la llibertat de Catalunya. Resem; i demanem fortitud per a ésser dignes dels nostres avantpassats. Estimant molt la terra, aixequem els ulls al cel d'on devalla la virtut heroïca.

EL GUIA JOAN

LA BANDERA DE SANTA EULÀLIA

I

Del Palau dels nostres Comtes
en el més alt torreó,
una bandera onejava
tota de púrpura i or.
Del mantell dels reis de Grècia
algú deia que era un tros.
No és de púrpura de Grècia,
que és de púrpura millor:
és de sang de nostre Comte,
el comte Jofre el Pilós.
Set comtesses hi brodaren
amb sades de bells colors,
després de les set comtesses
set regines d'Aragó,
amb fil d'or i fil de plata
i agullers de cabell ros.
Hi brodaren Santa Eulària
tota voltada de flors,
amb una creu a l'esquerra
i a la dreta un bell palmo,
i com a màrtir i verge
dues corones al front.
Quan la tingueren brodada
dins una alba de claror,
digueren a Barcelona:
«Vete-la aquí per penó».

II

Ella el mira com al sol,
com al sol de sa grandesa:
el dia que li sortí
iguina diada tan bella!
Quan son Conciller en Cap
davant de la Coronela,
al repic del sometent
l'arbora en dies de guerra,
amb terratrèmol i crits
tot Barcelona s'aixeca.
Els trampeters van davant,
els consellers van darrera
amb ses gramalles vestits
d'una grana que sangueja;
a mà dreta deu penons
i deu o dotze a mà esquerra,
abaixant humils el cap
sols per fer-li reverència.
El d'Eulària gloriós
de sos guerrers fou l'estrella,
que els guià quatrecent anys
per la mar i per la terra:
en el Coll de Panissars,

a Sant Luri de Cerdanya,
i des de l'alt Partenon
a la florida València.
Sota aqueix noble estandart
Barcelona s'arrecera,
sentint que dalt en el Cel
algú batalla per ella.

III

Per cent ferides mortals
obertes en sa muralla,
per cent ferides al pit
Barcelona agonitzava;
per elles li entra la mort
tot brandant la seva dalla.
Quan son Conciller en Cap
caigué ferit d'una bala,
ans de dar l'anima a Déu
amb la Bandera s'abraça,
que amb els últims raigs del sol
apareixia dançada,
i així li diu sospirant:

— Oh, penó de Santa Eulària,
de nostres glòries trofeu,
germà bessó de les Barres,
en eix dia malestruc
tu m'has de fer de mortalla!
Mes ja! que no sols a mi,
sinó a ma volguda pàtria! —
Tot abraçant el penó
sa gentil esfigie aguaita,
que ressurt del carmesí
i amb nova vida s'encarna,
i en amorosa visió
li mig somriu i li parla:

— El penó que estrenyes tant,
avui serà ta mortalla;
mes per mi no ho serà, no,
que viuré amb la nostra pàtria,
sols per tornar-li el dalit
i eixugar les seves llàgrimes.
Barcelona no mor, go,
que ha de viure més encara
mentre s'alci el Montserrat,
mentre vida al món hi haja;
i ha de créixer com la llum
i ha de volar com un àliga.
Ella serà mes amors
i jo seré la seva ànima:
jo seré son Angel sant
que covarà sa mainada,
ça i enllà des de la Stú
extenent les meves ales.

† JACINTO VERDAGUER, 1876

El que ens conta l'avi

LA DOLÇA AMOR CATALANA

HAVIA vingut de fora, qui sap d'on... Era un minyó seriós, ben plantat, d'ulls grossos; amb un rostre ple de simpatia, i, més que maco, intel·ligent, noble... Parlava el català sonorament, amb aire de llevanti, potser castellonenc, i de vegades s'engegava a enraonar amb un castellà tancat, una mica aspre i ferreny, d'aragonès de la serra d'Albarracín...

Tots els dies, des de la seva arribada a Barcelona, acudia, de matinada, a l'església de Nostra Dona Santa Maria del Mar. Oïa una missa, amb senyals de gran devoció; i sortia amb els ulls mig closos, com abstrèct, amb totes les potències recollides en el místic castell interior de l'ànima.

Ningú no li havia atrapat mai una falta de modèstia, una dispersió, vagativa i superficial de la mirada. Es veia que quan anava a l'església cercava sols a Déu...

Doncs, aquell matí de juliol de l'any 1713, mentre feia les seves devocions, com si qualque encís exterior li demanés una mirada, obrí els ulls amb innocent intenció, francament, amplemment, i l'esguard anà a caure de dret; qui sap per què! vora la reixa de ferro forjat i d'argent fi, que tancava l'altar major.

I el noi restà astorat i corprès! Perquè va veure la damisel·la de més divina beutat que ulls d'home hagin mai descobert en aquesta vall de llàgrimes. La donzelleta orava, agenollada, amb les mans creuades sobre les sines, i als dits un rosari de nacre i d'or. També guardava els ulls amb adorable modèstia, i movia suauement els llavis, amb un resar de verge. Com si l'esguard del noi pogués tenir influència sobre la llur voluntat, també ella va mirar de cop i volta cap aquell cantó: i els dos jovincels es van trobar els ulls.

I no es torbaren. I no temeren. ¡I no es posaren tristos! Mentre el sacerdot va celebrar el divinal Misteri d'Amor i Redempció, no es varen tornar a mirar. Però en sortir de l'església, el noi aixecà novament els seus ulls francs i nobles, i trobà els ulls de la donzelleta que ja els esperaven. ¡No es varen ruboritzar! ¿Per què?

La fadrineta, acompanyada d'una distingida dama, es retirà cap al carrer de Moncada; i el noi, sense saber com, caminà pel mateix camí que feia la donzella.

Al dia següent, després de missa, es van tornar a mirar. I en els ulls hi hagué una expressió de simpatia, d'una llum clara sense flama. Passats uns dies es miraven ja amb amistat, però també, com la primera vegada, sense cap ànsia, com fan els bons amics. Llavors fou quan el noi, naturalment, sense premeditació, es deturà a la cantonada, enfront del palau on entrava cada dia la damisel·la i no encertà a passar de llarg com sempre feia; s'obriren les gelosies d'una bonica finestreta de la casa senyorial, i la noia deixà veure com un trosset de cel, entre núvols, quelcom del seu front amb rínxols d'or, el nasset, la boqueta, i els dos estels purs dels ulls...

El noi, amb el seu posat seriós, quelcom melancònic, li somrigué. I ella va correspondre-li. Aquell somriure florí encara una altra vegada, i de mica en mica, ella juntà les gelosies. Així, sense paraules, començà l'idil·li... I encara seguí molt temps en silenci.

El minyó foraster s'havia transfigurat. I mai no deixava la cara de joia, de l'amador que ha trobat el primer amor pur, i el sent ben seu, sense turments ni desigs, amor d'adolescència virginal...

***

Una vegada es parlaren. El sò d'aquella veu femenina tenia totes les dolçors que al món puguin trobar-se i vessava en el cor quelcom inefable que ultrapassava tot allò terrenal. El noi cregué que mai no havia sentit un accent tan amorós i trobà que la més gran felicitat de la seva vida havia estat venir a Barcelona i haver vist aquella amor de noia, bella, pura, innocent, més que la més alta imaginació de joia...

Ja estimava molt Catalunya, però aleshores la considerà com el seu paradís, la pàtria adoptiva dels seus amars.

Ell havia nascut a les vores del Túria, a prop de Mislata, no lluny d'un palau on deien que havia viscut la dama del poeta cavaller N'Auzias March.

Era fill de pare aragonès i mare valen-

ciana. Els avis, uns eren del Terol i altres mallorquins. Així, amb sang mesclada, el seu caràcter tenia extrems d'agritud i sequedat muntanyenca o d'alegries i jovialitats de Llevant. La noblesa del seu cor el salvava de qualsevol frenesi i el contenia d'exorbitar-se. Per a ésser valencià era massa adust, una mica aspre; per a arribar a aragonès havia de desempallegar-se d'una certa ufanor oriental. El que era ben cert era que ni a Aragó ni a València es trobava en el seu centre. I sempre patia una melangia i un enyor d'ansies misterioses... ¡Quan arribà a Barcelona li va semblar que la recordava, com si hi hagués viscut en anteriors generacions! Potser era la sang dels avantpassats. Llavors es va serenar i es cregué en la seva veritable pàtria natural. La va estimar qui-sap-lo. I aquí trobà l'amor...

Ara, doncs, aquesta dolça Catalunya, la pàtria retrobada, era invadida d'enemics. La bella Barcelona aguantava terribles bombardeigs. Un exèrcit franco-espanyol assetjava la ciutat. ¡Les grans nacions que li havien jurat fidelitat en l'aliança, totes eren

traïdors! Anglaterra, que, en 1705, s'havia compromès solemnement, feia el mateix cas dels tractats de que de papers mullats. Els portuguesos havien seguit aquest mal exemple de traïció. Holanda ni tan sols havia enviat els homes de guerra promesos... ¡Catalunya, abandonada, com era digna d'amor!

L'ànima impetuosa, vehement, heroica del noi, s'abrandà de còlera santa. Jurà a Déu que ell no deixaria, en la tragèdia, la ciutat estimada.

Un matí, en sortir com cada dia de l'església de Santa Maria, en mig del carrer esclatà una bomba de les que feia llençar el duc de Pòpuli. Matà una pobra velleita i un nen que l'acompanyava...

Els ulls del noble minyó llampeguejaren. Les mans fines i aristocràtiques es varen contraure, i es clogueren els punys amenaçants. La donzelleta li agrai, amb una mirada plena de tendresa, el què significava aquella indignació...

***

Passaren uns dies, i la fadrineta deixà de veure al noi. S'entristí bona cosa! En aquells moments de desolació i d'engúnia infinita ¡qui sabia el què passava a cada casa, de terrible i esporàdic? ¡Què li hauria pogut succeir al seu amiguèt estimat?

Una dama s'apropà a la que li feia companyia i li digué amb gran noblesa:

—Permeteu-me que li entregui aquest bitllet a la noia. Es d'un heroic minyó, fill de bons pares, que lluita per la nostra ciutat...

Era tan pur l'accent de la seva veu i tan ple de distinció el seu posat, que la dama a qui es parlava, respongué:

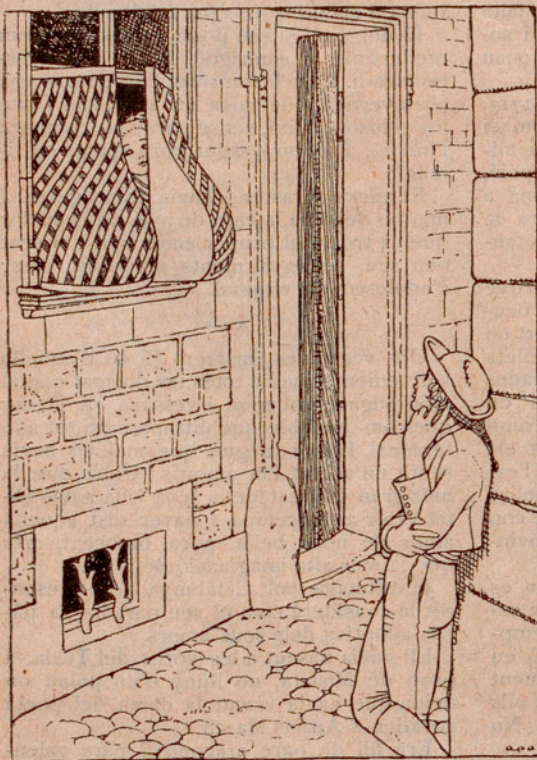
—Podeu dar-li les lletres a la meva filla. Si són del noi que endevino, bé les podrà llegir la fadrineta, car tindran la noblesa que ja he vist als ulls del qui les hi escriu.

La dama posà, aleshores, en les mans de l'altra dama un paper doblat.

—Llegiu vós, primer, si sou la mare d'aquesta benlloguda donzelleta; i després féu el que us dicti el cor honestament...

En arribar a casa, mare i filla llegiren amb delit:

«Dolça amiga meva: He estimat Catalunya com la pàtria del meu cor. Déu me la va donar per a que ma vida fós dolça i plena.

Aquí vaig trobar la més pura amor que pogués somniar. Tot jo em dec a Catalunya! I ara que Catalunya resta abandonada de tots els seus aliats i traïda, *jo no la vui deixar*. ¡No soc de niçaga de traidors! He demanat un fusell, i estic al costat del noble Villarroel Pelàez, que ha comprès ma vida naixent, com un petit reflexe de la seva vida. Així m'ho ha dit! Com potser no us veuré més, perquè el setge és cruel i tinc el pressentiment de que soc escollit per al sacrifici (dono grans mercès a Déu!) vull despedir-me de la noble amor catalana que ha il·luminat els meus darrers dies sobre la terra amb la més pura joia: la de comprendre la felicitat de l'alta contemplació. La glòria d'haver-vos vist a vós em dóna coratge per a l'heroïsme. Vull fer-me digne de les ultraterrenals contemplacions, on penso retrobar-vos, per no perdre-us mai!»

Aquestes lletres les entengué més la filla que la mare; i totes dues s'enterniren i ploraren en silenci...

La noia digué, al fi:

— Un noi foraster ens dóna exemple, mare! Jo he de fer també quelcom. Serviré als hospitals de sang. Curaré als ferits i acompanyaré als agonitzants. ¡Mare, porteu-m'hi ara mateix!

***

Tota Catalunya restava sotmesa! ¡Sallent, Sant Martí Sarroca, Moyà, Arbúcies, les pobres viles, que havien volgut aixecar-se contra les tropes estrangeres, eren un munt de cendra! Totes patiren el martiri del foc! Uns mesos després prengué el comandament de l'exèrcit que assetjava Barcelona el francesot duc de Berwick, qui havia d'ésser maleït per tots els catalans...

La bella metròpoli de Catalunya va sofrir cada dia cruentes mutilacions sota la pluja de metralla i de foc dels bombardeigs. ¡Mes d'agost del 1714! ¡No hi hagué nit ni dia de pau! I el setembre començà pitjor... El dia 10, ja sense confiança en els mitjans humans, els barcelonins nomenaren generalíssima a la Santa Verge, Patrona de la Ciutat.

Aquell mateix dia, Villarroel feu com-

batre amb furiós heroïsme les seves tropes.

Els francesos restaren astorats i retrocediren; com moltes altres vegades! Però la força brutal vencé als herois. En caigueren molts. Entre els ferits i agonitzants, confosos en un munt esborronador, recolliren, amb les dues cames i braços escruixits, el noi foraster! Per què així Déu ho volgué! I també per voluntat divina la donzella trobà el seu amat sublim! L'abraçà contra el seu cor, l'aixecà de terra, el cridà pel seu nom; que ja coneixia! El besà, virginalment, al front.

Ell obrí els ulls. Ja, del seu cos, res més que els ulls obeïen a la seva voluntat... I veié l'amor amb una joia inefable.

Dolçament digué:

— La meua dolça amor catalana! Teniu tota vós llum i resplendor que ja no sé si és d'aquí o del cel.

I clogué els ulls altra vegada, d'aital manera, que la noia, amb un plor, li posà els dits sobre les parpelles...

JOAN LAGUA LLITERAS

El darrer Conceller cau ferit defensant la llibertat de Catalunya, en el baluart del Portal Nou

FULLS DE LA HISTÒRIA DE CATALUNYA

LA CAIGUDA DE BARCELONA

ANTECEDENTS

Els catalans, en llur gran majoria, es declararen partidaris de l'arxiduc Carles d'Àustria en la guerra que aquest sostingué contra Felip de Borbó, a qui Carles II, en morir sense successió (1700), i quan ja no sabia el què es feia, deixà la corona d'Espanya. Creien els catalans que Carles els respectaria les llibertats, que el primer Borbó, Felip V, trepitjava, com les havia trepitjades Felip IV en temps del comte d'Olivares.

La guerra de Successió, començada l'any 1705, anava allargant-se. Catalunya lluitava contra Espanya i França unides, comptant amb l'aliança d'Anglaterra, Alemanya, Holanda i Portugal. Però els seus aliats, quan l'arxiduc Carles fou elegit emperador d'Alemanya (1711), l'anaren abandonant, perquè ja no tenien interès a sostenir aquell com a rei d'Espanya.

La deslleialtat dels ministres de la reina Anna d'Anglaterra fou causa de l'enfonsament de Catalunya. A despit del formal tractat d'aliança que els catalans havien signat l'any 1705, amb el delegat anglès Milford Crowe (en virtut del qual tractat els vigatans s'alçaren en armes) Anglaterra feu la pau separada amb Espanya i França (1712), desentenant-se de la qüestió de Catalunya. Les tropes angleses que hi havia a la nostra terra se n'anaren. Poc després Portugal es separà també de l'aliança, i les tropes portugueses es retiraren igualment del nostre territori. D'altra part, Holanda es negava a cooperar a la guerra d'Espanya. Així, una sèrie de terribles contrarietats caigué damunt Catalunya, voltada de perills.

Faltava encara que l'abandonés Carles, ja emperador d'Alemanya, pel qual Catalunya havia lluitat heroicament. I

l'abandó vingué a l'any 1713, com a conseqüència del tractat d'Utrecht, pel qual es comprometé Alemanya a treure les seves tropes del Principat de Catalunya. Es veritat que l'emperador Carles feu veure que s'interessava per la conservació de les llibertats catalanes. Però això era per a ell una cosa molt secundària, i no feu res eficaç per a correspondre als sacrificis de Catalunya. La nostra pàtria, abandonada de tothom, es trobà tota sola davant les forces de les Dues Corones (França i Espanya).

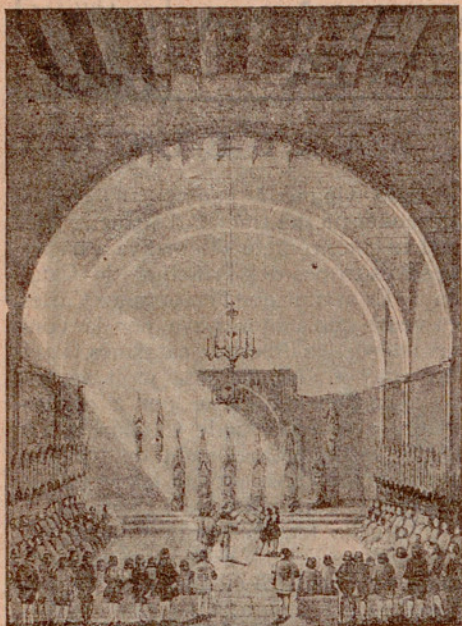
Què calia fer? Per segur temien els catalans que Felip V no tindria per a ells un gest generós. El monarca, ple de rancúnia, estava decidit a suprimir l'autonomia de Catalunya.

Convocada la Junta de Braços generals, que venia a ésser el Parlament de Catalunya, per al dia 30 de juny del 1713, es discutí apassionadament el determini que calia pendre en aquelles circumstàncies. Per la influència del braç popular, s'imposà el partit de la resistència, decidint-se mantenir l'acord pres pels Braços l'any 1706, o sigui declarar exclosa del tron la Casa de Borbó. Catalunya, abans que avenir-se a la pèrdua de les llibertats, volia lluitar en defensa d'aquestes fins a l'últim moment.

I la lluita prosseguí, en condicions de gran inferioritat per part dels catalans, que solament amb un immens esforç heroic pogueren continuar durant catorze mesos més, tots sols, la guerra contra les Dues Corones.

EL SETGE

Adarrers de juliol del 1713 aparegué davant Barcelona l'exèrcit franco-castellà manat pel duc de Pòpuli, que comptava amb uns 12,000 homes. Aqueix exèrcit establí el bloqueig de Barcelona, formant una línia

Els barcelonins en el Saló de Cent, jurant defensar la ciutat

que anava des de l'Hospitalet, passant per dessota la serra del Tibidabo, cap al Mas Guinardó (en el lloc conegut avui encara per Guinardó) i a Sant Martí de Provençals fins a la mar.

Al principi el setge no era molt estret ni del tot eficaç. Tenia més de bloqueig terrestre que de setge propiament dit.

Les forces de Barcelona, en començar el bloqueig, eren, pel que fa al nombre, (10 ó 12 mil homes), quasi bé iguals a les del duc de Pòpuli. Però el poder militar d'aquelles era molt inferior al d'aquestes, a causa d'haver-hi, entre les forces barcelonines, escassíssimes tropes regulars. La gran majoria de les dites forces la constituïen la Coronela, milícia ciutadana formada per la gent dels gremis, i els fusellers o miquelets. De totes maneres, aqueixes forces no regulars, plenes d'heroïsme, en el curs del setge anaren fent-se destres en l'art de la guerra.

Fora de Barcelona, lluitant en camp ras, hi havia algunes forces no gaire nom-

broses, formant nuclis manats pel marquès de Poal, Josep de Moragas, Armengol Amill, Pere Brichfeus, el general Nebot, Bach de Roda, Vidal, Carrasquet, Pagès de Peracols, Rialp i altres. Però la lluita els era generalment desfavorable davant la superioritat de les forces enemigues. Tot i això, sovint aconseguiren victòries locals.

Les principals ciutats catalanes, llevat de Barcelona i de Cardona, anaren sotmetent-se a Felip V, per creure inútil la prolongació de la resistència. El monarca no agrai gaire la docilitat dels sotmesos, puix que els baldà a contribucions i impostos. Això provocà, a les primeries del 1714, l'alçament de nombroses poblacions — Sallent, Sant Martí Sarroca, Sant Quintí de Mediona, Pobla de Claramunt, Moyà, Arbúcies, etc. — Aqueixes sublevacions, isolades i sense direcció, varen ésser dominades a sang i a foc. Les viles que s'havien alçat en armes van ésser cremades per l'enemic. I les forques sinistres, aixecant-se per les nostres comarques com instruments de suplici, contestaven als darrers esforços de la pàtria agonitzant. Pel mes de febrer del 1714, el moviment de la gent del camp estava completament ofegat, i només quedaven algunes partides de patriotes que, perseguides insistentment, anaven d'ací d'allà, aguantant-se com podien.

Però Barcelona s'aguantava forta, heroïcament decidida en la seva gloriosa soledat.

El mes de juliol del 1713 havia estat nomenat el general N'Antoni de Villaruel cap de les forces catalanes.

En Villaruel tenia el pla d'agafar entre dos focs l'enemic que bloquejava la plaça. Mentre esperava l'ocasió oportuna d'aquest doble atac, feu fortificar alguns punts exteriors, per tal de facilitar l'entrada dels proveïments de boca i guerra a Barcelona i al mateix temps molestar l'enemic. Els principals punts exteriors escollits foren Santa Madrona, a la falda de Montjuïc, el convent dels Caputxins (a la banda de Gràcia) i el turó de la Creu de Sant Francesc (a la banda de Sant Martí).

Els assetjadors, com ja era de preveure, intentaren apoderar-se d'aqueixos punts fortificats, intent que donà ocasió als primers combats importants.

En la nit del 5 de setembre del 1713, l'enemic començà els seus treballs per a l'atac de Santa Madrona, obrint trinxeres i emplaçant una bateria de sis canons que tot el dia féu foc contra el convent, on obri una bretxa prou ampla per a passar-hi trenta homes de front. En fer-se de nit, els defensors de Santa Madrona, a fi de dificultar l'assalt de la bretxa, començaren a construir un parapet de terra. A la nit del 10 de setembre, tres columnes franco-espanyoles, formant un total d'uns 3,000 homes, es llançaren a la baioneta contra la bretxa de Santa Madrona. Els catalans que defensaven la posició només eren 250, manats pel tinent coronel En Josep de la Bastida. A despit de llur enorme inferioritat numèrica, lluitaren bravament i serenament, cedint el terreny pam a pam i procedint a una hàbil retirada, realitzada amb tot ordre. Els atacants s'havien apoderat del convent de Santa Madrona; però no hi van estar gaires hores. Les bateries de Montjuïc i de la plaça, a l'endemà, bombardejaren intensament el dit punt, i obligaren a l'enemic a desallotjar-lo, abandonant material, després d'haver sofert moltes baixes.

El dia 6 d'octubre s'estigué a prop de realitzar el pla de Villarroel d'agafar entre dos focs les línies de l'exèrcit assetjador. Havien d'atacar a la matinada, per la banda de fora, amb uns 6,000 homes,

El canonge Anglada encomanant coratge als defensors de Barcelona (11 setembre 1714)

alguns dels cabdills i coronels de fusellers que lluitaven a les comarques catalanes, mentre els assetjats procedirien a un violent atac simultani per la banda de dins. Però el principal contingent de forces comarcals no comparegué, sigui per dificultats materials sigui per algun malentès, i només atacaren per la banda de fora alguns centenars de miquelets o fustellers, els quals, manats per N'Armengol Amill i no obstant la petitesa de llur nombre, aconseguiren rompre les línies franceses per l'espatlla i entrar a la plaça.

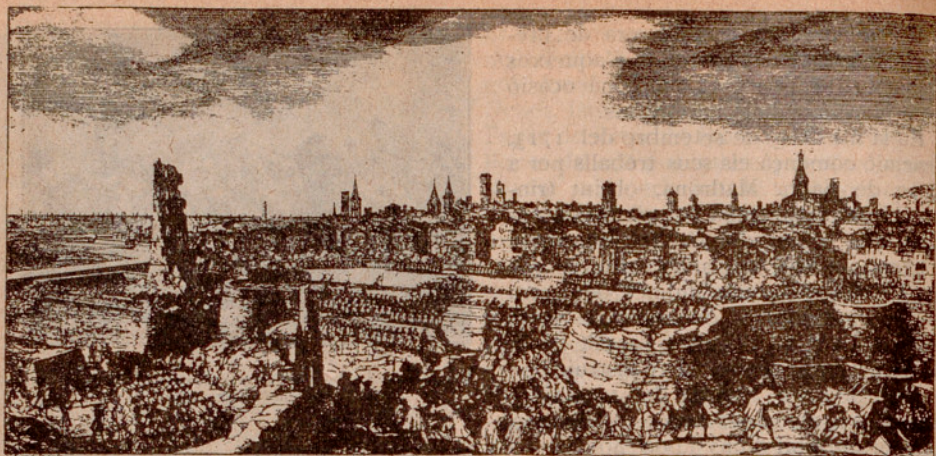
Si aquell dia es presenten els 5,000 que duïen el diputat militar i el general Rafel Nebot, i que es quedaren a Alella, l'exèrcit del duc de Pòpuli hauria sofert un desastre i la lluita hauria seguit un altre curs.

El setge de Barcelona donà ocasió a accions navals. Una de les més importants fou la sostinguda davant de Barcelona, el dia 24 de febrer del 1714, entre l'esquadra enemiga i l'esquadra catalana. Aquesta sortí vencedora del combat.

Pel mes d'abril, unes cartes de l'emperador i l'emperadriu d'Alemanya obriren amplement els cors dels barcelonins a l'esperança. Les dites cartes anunciaven que el mes anterior havia estat signada a Rastadt la pau entre l'emperador d'Alemanya i el rei de França. Això féu creure que les tropes franceses es retirarien d'Espanya i que Carles, lliure de la guerra continental, ajudaria eficaçment els catalans.

La caiguda del Conseller en Cap, En Rafel Casanova

Atac de les tropes franco-espanyoles als baluards del Portal Nou i Sant Pere

Desgraciadament, no succeí cap de les dues coses. Monarques i diplomàtics assistien amb indiferència als esforços desesperats de la pobra Catalunya traïda i abandonada.

Però ni els més cruels desenganys pogueren abatre els ànims dels heroics barcelonins. I el dia 16 de maig, es reuní un consell de guerra, on el conseller en cap, En Rafel Casanova, pronuncià un patriòtic discurs, i s'acordà que *les operacions militars havien de regular-se sobre l'inalterable punt de que devien sacrificar-se les vides ans que assentir a capitulació de cap mena amb l'enemic, i, per lo tant, continuar invariablement en sa defensa, no escoltant cap llei d'acomodament, capitulació o promeses de l'enemic, deliberant que lo mantindre's sia fins que no reste una gota de sang que vessar a sos habitants per a que mai puga la violència enemiga triomfar de cors tan generosos que estimen en més lo sacrifici de llurs vides que la ignominiosa esclavitud de veure's subjectes a qui no pot dominar amb raó, justícia i equitat.*

Com responnent a aquesta brava resolució, els franco-espanyols atacaren la posició del Convent de Caputxins de Gràcia, de la qual s'apoderaren, i tot seguit començà un terrible bombardeig de la ciutat (23 de maig 1714).

EL DUC DE BERWICK DAVANT DE BARCELONA

LA heroica i eficaç resistència de la plaça obligà els franco-espanyols a realitzar un gran esforç militar. L'exèrcit del duc de Pòpuli havia estat reforçat ja. Però els reforços no bastaven davant la resolució i l'heroisme dels assetjats. I a primers de juliol del 1714 comparegué el mariscal duc de Berwick, considerat com el millor militar de França en aquell temps, per a fer-se càrrec de la direcció del setge. Duia el duc de Berwick grans reforços, que elevaren les tropes assetjadores a uns 35,000 homes d'infanteria i uns 5,000 de cavalleria, a més de les tropes escampades per Catalunya, les quals en un moment donat podien concentrar-se al pla de Barcelona.

El material de guerra de l'exèrcit franco-espanyol era poderosíssim. En el setge de Barcelona foren usats a la península per primera vegada els darrers avenços de la tècnica militar en aquella època. Amb l'arribada de Berwick s'establí en tota forma el setge de Barcelona. Contra el poder d'aqueix gros exèrcit, Barcelona només tenia uns 12,000 homes, amb una petita part de tropes regulars, i un material de guerra insuficient i deficient.

Però tampoc l'arribada del duc de Berwick i la formalització del setge descoratjaren els barcelonins. Havent començat els assetjadors la construcció de noves trinxeres, davant el Portal Nou i Santa Clara, els catalans les atacaren, el dia 13 de juliol, amb 800 soldats d'infanteria, fusellers, elements de la Coronela i 190 cavalls. En l'empenta del vigorós atac, s'apoderaren els catalans de les trinxeres atacades. Però entraren en acció, en nombre crescutíssim, les tropes enemigues de refresc, i aleshores es retiraren amb tot ordre cap a la plaça, duent-hi un considerable botí.

Acabada la instal·lació de les seves noves bateries, el 25 de juliol del 1714, diada de Sant Jaume, l'enemic començà un bombardeig horrorós de la plaça, més intens que tots els altres. Aqueix bombardeig obrí bretxes a les muralles de Barcelona i facilità els treballs de mina.

Els assetjats respongueren intensificant a llur torn el foc i realitzant tota mena de treballs de defensa, com nous atrinxeraments, mines i contramines, valls o *cortaduras*. Amb freqüents sortides, els assetjats dificultaven i contrarestaven tant com podien els avenços i treballs dels assetjadors.

La defensa es feia cada dia més difícil. El bombardeig causava cada vegada més danys i més víctimes. Però res no podia ajupir l'ànima d'aquells herois. El dia 8 d'agost es celebrà un altre consell de guerra, on els consellers de la Ciutat i els caps de l'exèrcit juraren, alçant les espases nues, morir abans de capitular.

Del 12 al 14 d'agost hi hagué combats importants i sagnants en els quals els catalans quedaren victoriosos. El 12 manà Berwick l'atac de la bretxa del baluart de Santa Clara i el baluart del Portal Nou, apoderant-se de tots dos els atacants. Un valent contraatac disposat per En Villarroel feu novament senyors dels dos baluards els catalans. Repetí Berwick l'atac el dia 13, apoderant-se novament del baluart de Santa Clara. Nou contraatac dels catalans a l'endemà, que recuperaren altra vegada el disputat baluart, tot vermell de la sang dels dos

milers de morts i ferits d'una i altra banda que caigueren en un estret espai durant aquells tres dies seguits de combat furios.

Barcelona, però, es trobava en l'agonia. Els esforços postres, fets a últims d'agost pel marquès del Poal, Amill i Brichfeus per a socórrer-la, fracassaren.

A punt de donar l'assalt, el duc de Berwick intimà la rendició el dia 3 de setembre. La contesta dels assetjats fou que no volien ni escoltar la proposta. Fou llavors quan En Villarroel dimití (1). El dia 10 de setembre, el Consell de Cent nomenà a la Mare de Déu de la Mercè generalíssima de la Ciutat.

II DE SETEMBRE: L'ASSALT!

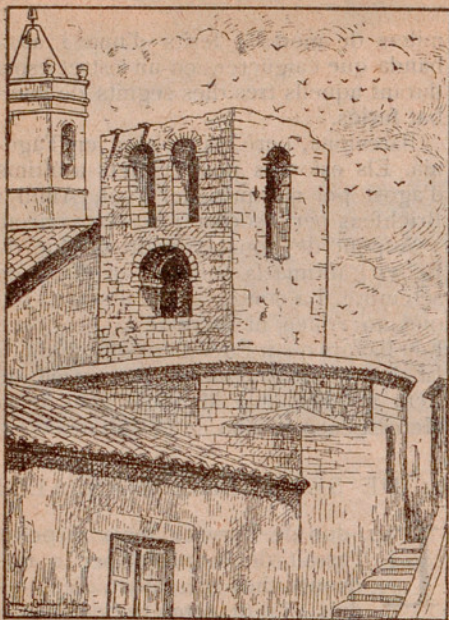
EL duc de Berwick tenia disposat l'assalt de la plaça per a uns quants dies més aviat. Però els dies 4 i 6 de setembre caigueren aiguats forts, i això fou causa que fins al dia 11 no es donés l'ordre d'assalt general.

A quarts de cinc de la matinada, quan encara no s'hi veia, l'artilleria enemiga donà el senyal convingut. Set columnes franco-espanyoles, amb una forta reserva al darrera, es llençaren a l'assalt de la

(1) Vegi's la biografia del general Villarroel, inserida en altre lloc.

Un soldat de la cavalleria catalana

La «Torre dels Ocells», de l'església de Sant Pere de les Puel·les, des d'on es feu un foc terrible contra els invasors

part de muralla compresa entre el baluart de Sant Pere i el de Llevant. En aquest ample front d'atac hi havia comprès el barri de la Ribera, que mesos després fou enderrocat en part per a fer lloc a la Ciutadella.

En adonar-se de l'atac, els assetjats es prepararen a la defensa desesperada. El conceller en cap En Rafel Casanova, que estava ja vestit a casa seva, sortí tot seguit. El general Villarroel, oblidant noblement la dimissió, pujà a cavall, i d'acord amb el conceller en cap s'encarregà del comandament de les tropes. Mentrestant, la veu de canons i morters retrunyia, feréstega; les bombes deixaven en el cel un rastre de claror, i les campanes dels cloquers de la ciutat brandaven sense descans. En mig de l'horrible terratrèmol, el dia començava a clarejar.

Dos sectors d'atac hi hagué. A l'esquerre, mirant des de la ciutat, l'atac s'adreçà contra els baluards del Portal Nou i de Sant Pere. El de la dreta aga-

fava el baluart de Santa Clara i l'el de Llevant, estenent-se fins al de Santa Eulària, prop de les Dressanes.

Així, 40.000 homes, soldats d'ofici tots, i en gran part veterans, es llençaven damunt els 8 ó 10.000 homes, en llur majoria menestrals mal armats, que aleshores hi podia haver a la plaça.

Fou tan violent i sobtat el xoc de l'allau d'assalt, que els febles grups de forces catalanes que de moment plantaren cara als assaltants, hagueren de cedir, després d'una resistència heroica en la que caigueren gran part dels defensors. Cabdills i soldats es sacrificaren bravíssimament, lluitant en molts llocs en la proporció d'un contra cinc. Una sola companyia de la Coronela, la dels argenteres, tingué en aquest xoc vint-i-vuit morts.

La primera empenta, que no podien dominar les escasses forces que hagueren d'aguantar el cop, posà en poder dels assaltants quasi tota la línia de muralla des del baluart de Sant Pere al de Llevant. També s'apoderaren del baluart de Santa Eulària. Però tot seguit, l'enemic trobà davant seu una altra línia de defensa, paral·lela a la primera, formada pels carrers.

A mesura que s'alçava el dia, la lluita s'intensificava i es generalitzava. En molts punts s'arribà al combat cos a cos, a l'arma blanca.

Decidit un contraatac general pel consell de guerra tingut a la Casa de la Ciutat, es formaren columnes que contraataquessin pels principals punts de l'assalt enemic. Es disposà que fossin tretes al carrer i portades a la lluita la bandera de Santa Eulària, o sigui la de la ciutat de Barcelona, i la de Sant Jordi, que era la de la Generalitat.

Per ordre d'En Villarroel, el Conseller en Cap Rafel Casanova, portant la bandera de Santa Eulària i les companyies de la Coronela que estiguessin disponibles, més tota la gent que es pogués arreplegar, havia d'atacar pel Portal Nou, damunt el terraplè de la muralla, començant per la part de Junyerès. En aquest sector dirigia les operacions militars el general Beller.

La plaça de Junqueres fou la base del contraatac català per aquell cantó. S'hi establí un dipòsit d'armes, per a facilitar-ne als qui no en tinguessin, i aviat hi aparegué la bandera de Santa Eulària, que havia de presidir la batalla decisiva. Pels carrers de la ciutat es féu una crida manant que tots els homes de catorze anys en amunt, sens excepció, prenguessin les armes i acudissin, immediatament, sota pena de la vida, a la placeta de Junqueres.

A les set toques del matí, En Rafel Casanova agafà la bandera de Santa Eulària, els cordons de la qual duïen el comte de Plasència i En Galceran de Pinós. Per salvaguardar millor la gloriosa ensenya, En Villarroel afegí a la columna trenta soldats de cavalleria.

I la massa de ciutadans, menestrals, artistes, estudiants, obrers, pujant per la muralla de Junqueres, obrí el foc contra l'enemic que s'havia apoderat d'aquella part de muralla. L'embranchida de les companyies de la Coronela fou tan forta, que els assaltants hagueren de regular amb grans pèrdues fins al Portal Nou i foren desallotjats del baluart de Sant Pere. Contribuí eficaçment a l'èxit d'aqueixes operacions el coronel Madrenas, que amb les seves tropes havia ocupat el convent de Sant Pere, ocupació que permeté agafar l'enemic entre dos focs.

La bateria de canons i morters emplaçada a la muralla de damunt del Portal Nou fou recobrada dues vegades pels catalans. Es tombaren les peces contra l'enemic, i entre el foc d'artilleria i un atac a la baioneta se l'obligà a continuar la retirada desordenadament fins a més enllà de la cèquia que hi havia en aquell indret. Els franco-espanyols perderen quatre banderes. El contraatac havia reïxit.

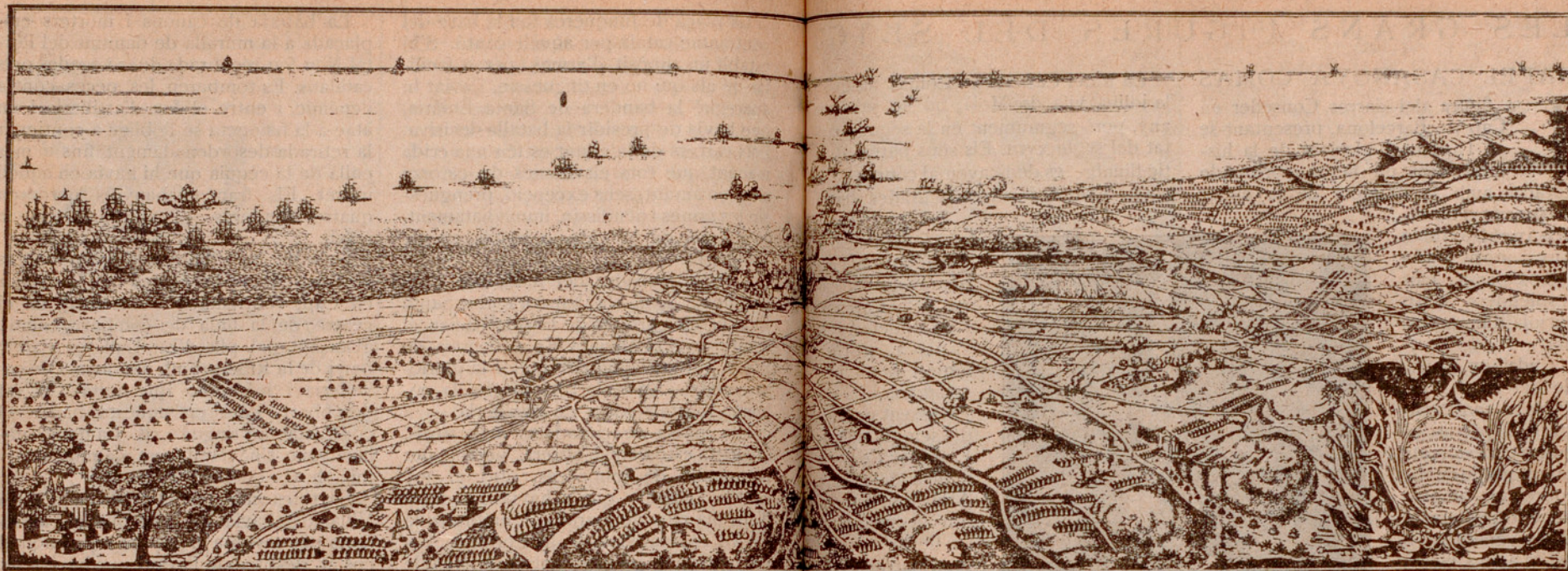
Sabedor En Villarroel dels aventatges aconseguits per les forces del Conseller en Cap, contraatacà a son torn, en el centre de la línia de combat general, avançant pel pla d'En Lull, en l'antic barri de la Ribera, amb una massa de cavalleria i infanteria que lluitava a pit descobert. Però en aquesta banda el contraatac no tingué èxit. La gent catalana, que s'havia llançat damunt l'enemic, havia quedat desfeta.

De totes maneres, el contraatac d'En Villarroel havia impedit que els assaltants poguessin avançar més per aquell costat, després de l'avanç que havien fet a primera hora. Al mateix temps, la columna catalana del coronel Pau de Thoar, que cobria el fossat obert davant Sant Agustí, mantenia a ratlla l'enemic.

El lloc principal de la lluita era per la part del Portal Nou, on seguien batent-se frenèticament les forces de la Coronela.

Les tropes invasores obrint trinxeres a fora la plaça

Vista panoràmica del setge de Barcelona i esquadra de França i Espanya

El duc de Berwick, en veure la retirada dels seus per aquell indret, posà en joc forces de reserva. La batalla prengué proporcions terribles. Al bo de la lluita, i quan aquesta semblava més aviat favorable als catalans, En Rafel Casanova, que es trobava al terraplè de la muralla, al costat de l'hort de Sant Pere, caigué a terra greument ferit per una bala que li havia travessat la cuixa. El comte de Plasència agafà la bandera de Santa Eulària. Els catalans s'hagueren de batre en retirada, replegant-se una part d'ells al convent de Sant Pere i a les cases atronades d'aquell costat, des d'on es barrà el pas a l'enemic. Al campanar romànic de Sant Pere de les Puelles, conegut per la Torre dels Ocells, els assetjats feien un mortífer foc de fuselleria contra els assaltants. Una part de la muralla, cap a la banda del baluart de Sant Pere i de Junqueres, quedà en poder dels catalans.

Durant el matí la lluita continuà acar-

nissadament, però uns i altres conservaren, amb poca diferència, les posicions en què havien quedat. A les onze hores del matí, acabades les forces dels assaltants i dels defensors, el foc anà disminuint d'intensitat, fins a cessar quasi per complet.

Mentrestant, a dins la ciutat es celebraven juntes i conciliàbuls. De moment, la situació havia quedat equilibrada. Però els catalans havien posat ja l'esforç màxim, mentre que l'enemic tenia encara forces fresques per a renovar l'assalt. Una nova empenta ja no hauria pogut ésser resistida, i s'exposava tota la població de Barcelona, amb les dones i les criatures, a les horribles escenes del saqueig i de la matança.

El general Villarroel volgué evitar això. Des de la casa on estava ferit, digué al coronel Ferrer que ordenés el toc de parlament. El dit coronel comunicà l'ordre al general Sans, que manava les forces catalanes del cantó del baluart del Migdia; aquest s'excusà de complir-la. La

donà després al general Bellver, que era a Junqueres, i tampoc la volgué complir fins a consultar la Junta de Govern de la Ciutat, que estava reunida a les torres del portal de Sant Antoni.

Aquesta Junta deliberà que, abans de tocar a parlament, es fes una darrera crida al poble de Barcelona perquè tot-hom acudís a la defensa, i que si aquesta crida no donava resultat al cap d'una hora, es toqués a parlament abans no arribés la nit, i amb ella els horrors que es temien. Després de fer el pregó al portal de Sant Antoni, s'anava a fer-lo a altres punts de la ciutat, quan els encarregats d'aquesta feina trobaren al carrer del Carme al coronel Dalmau — que havia estat un dels més actius elements de la defensa de Barcelona — i li digueren que ja era tard per a la crida, puix que s'acabava de tocar a parlament. En efecte, el coronel Ferrer, després de donar l'ordre d'En Villarroel als generals Sans i Bellver, sense que aquests

volguessin complir-la abans de consultar-ho a la Junta de Govern, donà l'ordre al coronel Thoar, cap de les forces catalanes pel cantó de Sant Agustí; i el coronel Thoar va complir-la. Eren les tres de la tarda quan es tocà a parlament, sospenent-se del tot la lluita.

Els parlamentaris passaren al camp franco-espanyol, entrevistant-se amb el duc de Berwick. A l'endemà al matí els representants de la ciutat es reuniren, i acabaren per acceptar la capitulació, que quedà ultimada a mitja tarda. El castell de Montjuïc passà aquella tarda mateixa a poder de l'enemic.

I el dia 13, les tropes de les dues Corones feren llur entrada a Barcelona, els habitants de la qual, amb una admirable grandesa d'ànima, es posaren tot seguit a treballar en les feines quotidianes, esperant que un dia, en els temps a venir, Barcelona i Catalunya recobrarien les llibertats perdudes...

A. ROVIRA I VIRGILI

LES GRANS FIGURES DEL SETGE

RAFEL CASANOVA COMAS

LA figura del darrer Conseller en Cap de Barcelona, presentant-se en l'apoteosi gloriosa de la història com un heroi moribunde abraçat amb la bandera de la ciutat màrtir, és d'un rellu inesborrable que, com més temps passa, més resplendeix amb auriola d'immortalitat.

Cada any, l'onze de setembre, els devots sentimentals de la pàtria caiguda i els esforçats campions de demà, cobreixen amorosament de flors la efígie venerada i, petits amics meus, ¡quin encuriositat esguard el vostre i quin espurneig de llàgrimes a punt d'esclatar hi ha en els vostres ulls quan depositeu al peu de l'estàtua, com si fós un altar, la vostra branca de llorer o el ram d'odóranes flors!

Si l'ànima del valeros català pot contemplar l'espionosa i prometedora primavera d'una Catalunya que ell havia vista corgelada en el més cru dels hiverns ¡com ha de beneir el seu sacrifici, en sentir el borboll de la seva sang generosament vessada que fructifica a través de les centúries!

En Rafel Casanova i Comas nasqué a la joliva vila de Moià, no se sab quin any, però segurament en la segona meitat del segle XVIII. Els seus pares, d'antic llinatge, es dedicaven al conreu de les seves ufanoses i ben acurades terres.

Pareu esment de que anomenem al que fou primer magistrat de Barcelona, Rafel Casanova i no Rafel de Casanova, perquè aquest *de* no li corresponia ni l'usava, essent exclusiu del seu germà gran Francesc i descendència del mateix. Això, que és restablir la veritat, no és llevar mèrits al gran patriota, puix si no tenia títols de noblesa, prou se'l ha guanyat davant el judici de la història.

Estudià a Barcelona la carrera de Lleis, en la qual sobresortí amb brillantesa pel seu talent clar i serè.

El 25 de gener de 1706 fou nomenat Conseller tercer de Barcelona, succeint a En Jacint Lloreda.

S'escaigué aleshores la gran guerra de les nacions, promoguda per tal de veure quin rei havia de tenir Espanya, després de

la mort d'En Carles II: si Felip V, net de Lluís XIV de França, o bé Carles III, Arxiduc d'Austria. Catalunya prengué

Moyà. — Casa pairal d'En Rafel Casanova

decididament la causa de l'Arxiduc, i En Rafel Casanova fou un dels més convençuts partidaris d'aqueix desagraït monarca, no solament perquè creia que tenia raó, sinó perquè En Felip amenaçava unificar, en regim centralitzador, totes les nacionalitats ibèriques sots els costums i lleis de Castella, i En Carles d'Àustria garantitzava a Catalunya la plenitud de la seva autonomia.

El 30 de novembre de 1713 fou elegit Conseller en Cap, qual càrrec portava aparellat el de capdill de la tropa ciutadana o gremial, anomenada *Coronela*. Des d'aquell moment, no solament s'excel·lí En Casanova en desempenyar amb dignitat i valentia el seu difícil comès, sinó que, aegatantant-se i multiplcant-se, estava en tot, enardia als convençuts, animava als febles i abrandava l'esperit de tots els ciutadans amb el foc d'un patriotisme abrasador, infontent als veïns de Barcelona la responsabilitat cívica pròpia d'un poble d'una honrosa executòria.

En la fatídica jornada de l'11 de se-

tembre de 1714, En Rafel Casanova feu una crida general per a que la gent lliure i forces de la Coronela anessin a defensar la ciutat, convocant-los a la placeta de Junqueres. A les set del matí avançà En Rafel Casanova portant la bandera de Santa Eulària, quals cordons aguantaven el Comte de Plasència i En Galceran de Pinós. Des de la muralla de Junqueres l'exèrcit ciutadà feu un nodrit foc contra l'enemic, qui es retirà amb grans pèrdues, i la lluita fou portada al Portal Nou, recobrant els catalans el baluart de Sant Pere. En el moment més terrible i intens del combat, una bala ferí greument a En Rafel Casanova, atravessant-li una cuixa, junt a l'hort de Sant Pere.

Fins no fa gaire s'havia cregut que En Casanova havia mort en dita gloriosa acció, però s'ha demostrat abastament que no és cert. Es traslladà el ferit al Col·legi de la Mercè, i en la temença de què un cop caiguda Barcelona fós el Conseller en Cap víctima del selvatgisme de les tropes castellano-franceses,

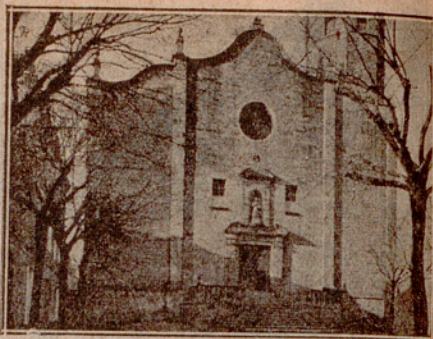
*finch que dir que semblant com
es del pagador by Veludo i j
oro del comit i aziz distigu
ho vull fer a que si he volen
fer D E no fassen quant oro
nonen orde ho fete qui re
obligacio po he vllga fort
Deu bon q de de casa i j hax
Lo de 1704*

*P. L. M. de Be
son me segun siempre
Rafel Casanova con
en cap cor i j. S. j*

Autògraf d'En Rafel Casanova

més tard demostrat amb l'incompliment dels pactes convinguts i amb l'assassinat d'En Bach de Roda i del general Moragas, l'inscrivieren com a mort en el registre de l'Hospital de la Santa Creu, amagant-lo curiosament a la curiositat enemiga. Més tard es traslladà a Sant Boi, i corren opinions de que pogué fugir cap a Viena, però això no són més que suposicions encara no escatides. El cert és que en l'any 1719 se'l vegé tornar a exercir d'advocat a Barcelona i es diu si sotscrigué o signà quan menys, el memorial que alguns catalans, no conformistes amb la pèrdua de la personalitat de la pàtria, adreçaren, sens fortuna, l'any 1736, al llavors rei d'Anglaterra, Jordi II, demanant la promesa protecció de dita nació per a retornar a Catalunya les perdudes llibertats.

En Rafel Casanova morí el 3 de maig

Església parroquial de Sant Boi, on està enterrat En Rafel Casanova

de 1743 a Sant Boi del Llobregat i el seu cos està soterrat en la església parroquial de dit poble, en la tomba de la capella de Nostra Dona de la Pietat.

Si En Rafel Casanova és considerat amb justícia com l'ànima i el cap de la defensa de Barcelona, el general Villarroel fou el seu braç. L'actitud digna, noble i valerosa d'En Villarroel, dona motiu a exemplars comparacions. Quantes voltes haureu sentit a gent barroera i inadaptada que malparlen i befen la terra que els ha acollit amorosament com una pàtria més generosa que la seva i amb vincles de germanor mal agraïts! Doncs bé; l'Antoni de Villarroel, si bé nasqué a Barcelona— a darrers de novembre o a primers de desembre de l'any 1656, no se

ANTONI DE VILLARROEL PELAEZ

sab gel dia — els seus pares eren castellans, procedents de Villanueva de los Infantes (Toledo); es feu seves les aspiracions de la ciutat, compartí les seves fadigues i prengué un lloc preminent en la lluita.

En Villarroel no era home aferissat toçudament a les seves opinions, que abandonà decididament quan les cregué equivocades amb la mateixa ardidesa que les defensava quan les creia justes. Primerament pertenesqué a l'exèrcit de Felip V, manant una divisió a les ordres del Duc d'Orleans. Quan es

convencé de la iniquitat de la causa que servia, es passà a les tropes de l'Arxi-

duc i veient més tard que la seva dignitat no era respectada com pretenia pels valguets del seu nou senyor, adreçà un escrit, amb data de 24 de juny de 1712, al general austriac Stahremberg en el qual demanava permissió per a «*conseguir la continuació de mis servícios donde no se me aje la honra, ni se me permita perecer tan servilmente.*»

Ocupava En Villarroel el càrrec d'Inspector de la Infanteria de les tropes de l'Arxiduc, quan el 11 de juliol de 1713, en que Catalunya, abandonada dels seus aliats, quedava a mercè de les seves pròpies forces, la Junta de la 33^{ena} de guerra proposà a n'Antoni de Villarroel per a ésser nomenat general en cap de les forces catalanes. L'endemà mateix acceptà En Villarroel el càrrec ofert, el qual fou desempenyat amb un valor i encert reconeguts pels seus propis enemics i pels judicis dels tractadistes militars de tots els països que s'han ocupat del gloriós seti de Barcelona.

En els moments més difícils és quan augmenten les contrarietats, i esdevingué un cas que ferí l'extremada susceptibilitat militar d'En Villarroel. El dia 3 de setembre el mariscal Berwick trameté emissaris a la ciutat intimant la rendició i demanant parlamentar amb diputats de Barcelona. Es preguntà als emissaris si aquests diputats havien d'ésser militars o paisans i es contestà que era igual. L'oficial que portava la veu de Barcelona digué que En Villarroel no tenia poders i que es reuniria el Consell de la ciutat per a deliberar. Això escaigué molt malament al general i molt més quan després els Comuns acordaren, sense el seu parer, no escoltar cap paraula de l'enemic. El general Villarroel prengué aquestes decisions com un vot de censura i presentà immediatament la dimissió, que fou admesa amb la condició de que no es fes pública fins que el general hagués embarcat cap a Mallorca.

Però heusaquí que la situació de Barcelona s'agreuà, i, malgrat estar lliure de manament i responsabilitat, En Villarroel, puja a cavall, i sense temença, amb valor inigualable, reanima les forces un

bon xic atuídes i desordenades, i, sota una pluja de bales i llençant-se vigorosament a la brega, es gira envers els seus soldats i els diu: «Endavant, que ningú es retiri; morir o vèncer, ço és el que ens toca.» Poc després cau ferit En Villarroel, donant, abans de que el retiessin, les ordres convenients per a la millor defensa de la ciutat.

Rendida Barcelona, malgrat les estimulacions convingudes, s'empressonà, entre altres, a n'Antoni de Villarroel, essent embarcat cap a Alacant amb altres oficials massa confiats amb la paraula d'honor d'un rei i d'uns capdills que amb llur conducta deshonoraven davant la història a França i a Espanya. Estava tan malament En Villarroel en la seva presó, que fins li mancava el moç de pa que llençaven els soldats, i havent recorregut el Marqués de Risbourg al rei Felip V demanant-li pa de munició, decretà «*QUE NO VIENE SU MAJESTAD EN QUE SE LES DE RACIÓN.*»

Morí En Villarroel a Segovia el 14 de juliol de 1742, i en memòria seva és de llei que, cavallerosament, acotem les nostres banderes.

SEBASTIÀ DE DALMAU OLLER

EN Rafel Casanova i l'Antoni Villarroel són, sens dubte, els dos herois més populars del seti de Barcelona i llur nom ha sigut glorificat en històries, cantat pels poetes i assenyalat com a exemplari de valor i patriotisme en discursos i proclames. Però cauríem en mancament si, sabent-ho, no dediquéssim un tribut d'admiració i respecte a un dels homes més catalaníssims i esforçats que desempeyaren un paper importantíssim en aquella lluita, malgrat no haver sonat gaire el seu nom: En Sebastià de Dalmau, destre i valeros per mar i per terra, generós esmerçador de sos cabals per a sostenir la causa de la pàtria, com també cavallerós i digne en usos de diplomàcia i lleialtat.

L'estament menestral ha sigut sempre el fort de Barcelona i d'ell provenia En Sebastià Dalmau. El seu avi fou pri-

merament mariner, després revenedor i el seu pare tingué una gran i ben acreditada botiga d'adroguer en el Pla d'En Lluç, un d'aquells xamosos indrets del barri de Ribera, sobre les runes del qual s'aixecà la Ciutadella.

Els pares d'En Sebastià Dalmau li donaren una educació exquisida, per tal de que fós profitosa per a l'expansió del seu ben arrencat negoci; però els temps eren de guerra i a la guerra aplicà el jove Dalmau els seus coneixements i activitat.

En el seti de 1706, mentre les tropes catalanes i aliades es batien amb èxit amb l'enemic, En Dalmau, que tot just comptava 24 anys, — nasqué a darrers de novembre de 1682, — organitzà i pagà un esquadró de cavalleria per a la vigilància de la ciutat. Aquest servei li valgué ésser nomenat per En Carles d'Austria capità d'esquadró de cavalleria, quan ja anteriorment havia sigut distingit amb el títol de cavaller.

Com hem dit ja, En Dalmau i la seva família posaren llurs cabals a la disposició de la causa que servien i no solament equiparen bateries d'artilleria, proveïren regiments i armaren vaixells de guerra, sinó que bestregueren força diners per a atencions de la Casa de l'Arxiduc. Quan es tractà de fer obres de fortificació, la família Dalmau pagà quasi totes les despeses, mentre que la major part dels rics i aristòcrates de Barcelona fugien de la ciutat per a estalviar-se perills i bestretes.

La esquadra catalana existí mercès a En Dalmau, i no solament la creà i mantingué, sinó que, amb son esforç i enginy valerós, féu triomfar molt sovint les

nostres naus en glorioses i atrevides gestes.

L'organització de la defensa durant el seti de 1713-14, tingué amb En Sebastià de Dalmau un capdill tan entusiasta com abnegat i mentre durà la resistència estigué sempre amatent a tot arreu, d'aital manera, que en la reunió de la 24.ª de Guerra del 4 de setembre de 1714, el Conseller en Cap elogià la conducta d'en Dalmau, llavors Coronel, a qui nomenà *invicte* per son comportament.

El 22 de setembre de 1714 foren criats tots els oficials catalans, d'orde del

mariscal francès Berwick, per a que acudissin a veure's amb el Marquès de Ledesma, qui s'hostatjava a casa d'En Dalmau, assegurant-los que no els passaria res. En efecte, foren tots empresonats, inclòs En Dalmau, i transportats per mar a Alacant, en qual castell foren engrillonats i objecte de burles i mals tractes. En Dalmau, amb altres companys, foren enviats a peu i amannats a Pamplona, on s'hi estigueren fins l'any 1719, que se'ls portà a l'alca-

çar de Segòvia. En virtut de la pau establerta a Viena el 30 d'abril de 1725 entre el rei d'Espanya Felip V i l'emperador d'Austria Carles VI, s'alliberà als presoners de Segòvia, entre ells En Sebastià Dalmau. Tornà En Dalmau a Barcelona per tal de saludar a la seva família, i s'adreçà a Viena, mereixent de l'Emperador que el nomenés Major general de la cavalleria imperial.

Morí a Viena el 2 d'agost de l'any 1762, a la edat de 80 anys, després d'obtenir els títols de Tinent general i Marquès de Dalmau i de Montanaro.

FRANCESC CURET

SEGON CONCURS DE LA MAINADA

QUINA OBRA BONA HAS FET DURANT LA SETMANA?

(Veïn-se les condicions en els números 1, 2 i 3)

110. Passejant amb mos volguts pares, vaig veure una pobra dona, que va caure i vaig recollir-la i acompanyar-la a casa seva.

Sea d'Urgell

ANTON MARÍN

111. Vaig trobar un amic que volia comprar LA MAINADA i no tenia els quinze cèntims, i jo, molt content, els hi vaig deixar.

FRANCESC PEIRÓ

112. Dissabte passat, anant a estudi, una pobre dona em deturà per demanar-me almoïna, i jo li vaig donar el meu esmorzar, amb molta satisfacció.

MERCÈ VIRGILI

(12 anys)

113. M'he encomanat a Déu així que m'he llevat.

JOSEP CASTELLÓ

(14 anys)

114. Passava pel carrer del Carme, davant de Betlem i vaig veure un vell, que l'anava a aixafar un automòbil i el vaig acompanyar.

JOSEP RAMÓN

115. A un noi que volia apendre el català li he comprat LA MAINADA i n'ha quedat tan content, que la compra cada setmana.

ISIDRE CANALETA I PORTA

(14 anys)

116. Un dia vaig trobar un ocellet mort, a causa d'una pluja, i el vaig agafar i enterrar.

A. VIVES

117. El dia de Sant Pere vaig trobar a un pobre, al qual vaig fer caritat donant-li els cèntims que tenia per anar al cine.

Tàrraga

ANGEL VIDAL I MILL

(12 anys)

118. Venint de comprar pa, vaig trobar un pobre i li vaig donar la torna.

JUAQUIM ASENSIO MARTINEZ

119. El diumenge vaig trobar un pobre ceguet que em demanà el conduís a la porta de l'església i jo vaig acompanyar-lo, donant-li 10 cèntims.

Manresa

JOSEP SELGA I TORRAS

120. He deixat llegir la *Història de Catalunya* a un meu company que no la podia llegir.

Ripoll

NARCÍS SERRA

(13 anys)

121. A una dona se li va escapar un gall; com que corro més que ella, vaig anar a cercar-lo.

Lleida

A. FONT

122. Un noi pobre va perdre els diners que sa mare li havia donat per comprar la *Història de Catalunya* i jo vaig donar-li els de la guardiola.

ANTONI GARCIA

123. Cada dia llegeixo algunes pàgines de la *Història de Catalunya*. Aixís, de dia en dia, es referma més mon amor vers ma volguda Pàtria.

JOAN FRANCESC SEGARRA

124. He acompanyat en la capella de la presó per primera vegada a rebre un pres a Jesús Sagramentat i després li he servit esmorzar que el jutge ha pagat.

JOSEP M.ª CASALS

125. Estudio força i faig tot el bé que puc als meus consemblants.

PERE SALVÀ CABALLÉ

(9 anys)

126. Saltava de content amb el tros de coca que m'havia donat la mare, quan sentí una veu que em demanava almoïna. Jo, vaig donar la coca a aquell pobre cec.

G. FOLETS

127. He aconseguit que una amiga meva catalana que no estimava gens a Catalunya s'interessés llegint les seves glòries.

DOLORS TORRAS PARDO I MARCET

128. He fet propaganda per LA MAINADA, recomanant-la als companys. Suposo que així he fet un gran servei a Catalunya.

JOAN VIÑALS

129. Pregar a Déu per les bones ànimes que m'han protegit.

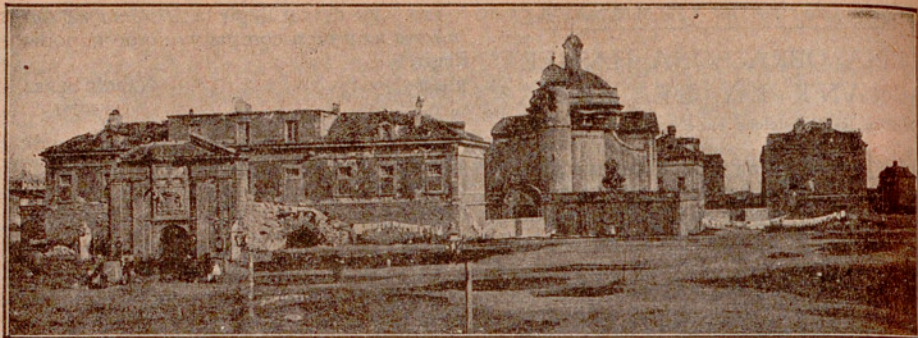
RICARD SANCHO

EL NOSTRE FULLETI

Junt amb aquest número repartim als nostres llegidors el catorzé plec de 16 pàgines de la interessant novel·la

En Nap Buf, detectiu

original d'En JOAN LAGUIA LLITERAS

Vista parcial de la plaça d'armes de la Ciutadella, durant les obres del seu enderrocament

LA CIUTADELLA

PER a castigar la heroica defensa de Barcelona, els enemics decidiren la construcció d'una imensa i imponent fortalesa que fós com un rebló de la cadena de muralles que ofegava la capital de Catalunya.

La pensada no era nova. En temps dels Segadors, el Comte Duc d'Olivars ja havia exposada la *conveniència* de bastir un formidable castell que fós com un vigilant sempre alerta i amenaçant contra qualsevol rebel·lió de la ciutat. Sinó que el Comte Duc projectava aixecar la fortalesa enfront de la Catedral, prenent el lloc que ocupa l'antic Palau Reial i Santa Clara i En Felip V preferí bastir-la cap als enfores de la ciutat, però no escollint terreny no edificat, que prou que n'hi havia i en situació més apropiada a les conveniències militars, sinó que volgué fer sentir brutalment tot el pes del seu despotisme i manà enderrocar el barri de Ribera, un dels més alegres i populosos de Barcelona. Com que en aquest barri s'hi havia manifestat amb més virior l'esperit de resistència dels catalans i en sos carrers les tropes castellano-franceses hi havien sofert cruents derrotes, ensems que es volia castigar la defensa es pretenia esborrar el record d'una barriada que tant mal havia fet als invasors. Es tiraren a terra unes dues mil cases, dos con-

vents, dos hospitals i una església parroquial.

Les obres de la monstruosa construcció s'efectuaren ràpidament, obligant-se a obrers barcelonins a treballar-hi, portant-se les eines i animals els qui en tenien. Com a miserable paga rebien unes poques monedes i encara falses, ço que feu que es rebel·lessin i abandonessin iradament tan ominosa tasca.

A costa de milions i de braços pogué, per fi, la Ciutadella senyorejar la seva altivesa, constituint una de les fortaleses més grans d'Europa, dins de la qual hi cabien folgadoament més de vuit mil homes. Però a aquest castell tan arrogant, Déu vetllava i li tenia reservat un càstig: el d'avivar el record dels catalans vers pretèrites gestes, enlloc d'ofegar-lo, i el de fer néixer en el cor dels ciutadans un odi a mort a la Ciutadella, que no parà fins que fou enderrocada. És que mai la Ciutadella havia servit per altra cosa que per presó, de la qual es contaven martiris i coses horribles.

Quin tomb han donat els temps! La Ciutadella volia amordaçar Barcelona i la nostra ciutat esgrunà les seves pedres, cobrint amb un mantell de flors (el Parc) els seus fonaments, flors que a l'ensems que venen a simbolitzar el triomf de la gràcia damunt la força bruta, són com un piadós record a la memòria del gloriós barri de Ribera.

¡ABAIX LA CIUTADELA!

Quin serà, oh Déu, aquell dia
de ventura sens igual,
d'altres dies rica estela,
en què al fi la Ciutadela
la veurem arruïnar?

Abaix la Ciutadela!
Abaix! abaix! abaix!

Es un padró que n'alçaren
per càstic dels catalans,
quan en justa santa guerra
les llibertats de la terra
en volguèrem defensar.

Es un monument d'oprobri
que aixecaren els tirans
per exemple de victòria;
sos records no són de glòria,
sos records en són de sang.

De nit, a voltes, quan ja la fosca
sobre la terra llisquent a cau,
quan la tempesta brama furiosa,
i els vents en xiulen i bronz el llamp,
sobre ses torres la Ciutadela
gemecs escolta i escolta planys.

Són els ais de pobres mares
i els gemecs desconortats
de les víctimes sangrentes
que entre els llamps i les tormentes
en rodolen pels espais.

No hi ha castell en la terra
que ésser puga més odiat;
ni de més innoble glòria,
ni de més sangnanta història,
ni més horrible passat.

Quan arribi de sa ruïna
el dia tan desitjat,
per a prova manifesta
Barcelona farà festa,
farà festa nacional.

Senyors de la justícia,
el poble català
fa temps que us ho demana
amb llàgrimes de sang:

Abaix la Ciutadela!
Abaix! abaix! abaix!

Juny 1862.

VÍCTOR BALAGUER

Esch.

RECORDANT LA CIUTADELLA

*Quan va caure En Casanova
mal ferit dels castellans,
sense forces Catalunya
tancà els ulls per a finir.*

*Tres centúries que bregava
contra vents i tempestats;
ara cau, ara s'aixeca,
l'últim cop no es va aixecar.*

*Quan en terra la vegeren,
la voltaren com un cà:
tantes pedres li tiraren,
que la varen soterrar.*

*Guarden bé la Ciutadella
on la pàtria heu enterrat;
arribant Pasqua florida,
ja la pàtria s'alçarà.*

*Per si és morta o si no és morta,
es van dir els condemnats,
vigilem a Catalunya
l'ull atent i l'arma al braç.*

*Mes a sobre de la llosa
es dormiren embriagats;
estrafets amb les disbauxes,
repugnaven de mirar.*

*Quan del somni es deixondiren,
el cadavre no han trobat,
i la horrible Ciutadella
feta engrunes va saltar.*

*Si és amb vida o no és amb vida,
els butxins no ho saben pas;
quí pot dir-ho és l'amor vera
que té vista per mirar.*

*I a la cort, que tot ho saben,
res saben dels catalans,
i fins sos reis, Déu els valga,
no entenen el seu parlar.*

ANGEL GUIMERÀ

EN EL VIGÈSIM HOMENATGE A EN RAFAEL CASANOVA

Fotografia dels trenta catalanistes detinguts l'onze de setembre de 1901, de la detenció dels quals en va nèixer l'homenatge que es celebra cada any

1	2					3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
		27	28	29	30				

1 Jaume Aymà Ayala.—2 Manuel Ribas Carreras.—3 Andreu Ferré i Sanllehí.—Joaquim Soto.—5 Ramon Riu i Cots.—Josep Viladiu.—7 Joaquim Bas Gich.—8 Xavier Zangotita Bayona.—9 Francisco Corbellà.—10 Enrich Rafel Surell.—11 Lluís Marsans.—12 Josep M.ª Folch i Torres.—13 Francisco Corbellà.—14 Ricard Coll i Serra.—15 Jaume Arqué Clapés.—16 Jaume Casanovas.—17 Josep Horta i Camps.—18 Joaquim Horta Boadella.—19 Joan Baptista Fonta.—20 Josep Bas i Gich.—21 Rafel Arenas.—22 Alfons Solà Gené.—23 Francesc Llach Pont.—24 Ricard Usall Puig.—25 Tomàs Solé Sanmartí.—26 Miquel Balmas Jordana.—27 Lluís Alemany.—28 Joan Casellas i Cals.—29 Anton Antich i Antich.—30 Josep Soronellas Brusé

L'HOMENATGE ANUAL
A EN RAFAEL CASANOVA

ARA es compleixen precisament vint anys que una colla de joves barcelonins, molts d'ells adolescents encara, però encesos ja pel sentiment de pàtria catalana, es reuniren la vigília del dia 11 de setembre, a la nit, i formant colla anaren a portar una corona a l'estàtua del gloriós darrer Cancellier en Cap de Barcelona, En Rafel Casanova, estàtua que aleshores s'alçava al saló de Sant Joan, tocant a l'Arc de Triomf, allí mateix on hi ha ara l'estàtua d'En Pau Claris, l'immortal canonge qui fou President de la Generalitat de Catalunya en el trienni 1638-1641.

Els joves patriotes foren sorpresos per la policia durant el noble acte que realitzaven. Era aquella una època de persecució contra el catalanisme. Hi havia de Governador civil un subjecte anticatalà. I els joves que havien volgut retre homenatge a En Rafel Casanova foren agafats i conduïts a la presó, com si fossin malfactors.

Aquella agafada d'una trentena de joves va donar lloc a la constitució de la Societat catalanista *La Reixa*, formada pels que havien sofert persecució per la causa de la pàtria catalana, i que tenia per objecte l'atendre i ajudar als qui es trobessin de reïxes endins. La actual *Associació Catalana de Beneficència* és la successora d'aquella entitat, dissolta ja fa anys.

El càstig immerescut d'aquells joves que cap delictes no havien comès, que havien

obrat per la força de l'amor a Catalunya i als seus herois, fou un estímul per a tots els bons catalans. L'arbitrarietat d'un governador foraster i l'empresonament dels joves patriotes serví per assegurar, en endavant, l'homenatge al darrer Conceller en Cap.

La Unió Catalanista, desitjosa de que la protesta contra aquella arbitrarietat governativa fos la protesta de tot un poble, organitzà per al diumenge dia 15 de setembre de 1901, una manifestació per a anar a dur una corona a En Casanova, manifestació a la qual s'adherí tot Barcelona i que resultà d'una magnitud extraordinària. Ço que trenta joves havien fet, silenciosament, el dia 11, ho repetiren a la llum del migdia, quatre dies després, milers i milers d'ànimes, contra les quals el zelós governador anticatalà es vegé impotent. Fou una riuada de patriotisme que no hi hagué força humana capaç de deturar-la.

La primera corona que fou portada a l'estàtua de l'heroi es convertí en multitud de corones en els anys següents. L'homenatge ha esdevingut una cerimònia anual i fixa, en la qual els catalans uneixen el record de l'heroica defensa de Barcelona en el setge de 1713-1714 a les grans esperances en la futura victòria esplèndida de la

causa que defensava En Rafel Casanova quan caigué ferit greument a les muralles assaltades per l'enemic.

CATALANS:

La UNIO CATALANISTA vos convoca al acte de portar una corona a la estàtua d'en Rafel de Casanova, Conceller en cap que en lo dia 11 de Setembre del any 1714 caygué ferit en las muralles de Barcelona abrrasat a nostra gloriosa bandera defensant las libertats de la terra.

Demà diumenge, a las ONZE del mati, sortirà la manifestació de la Plassa de Catalunya, disolventse en lo Saló de Sant Joan.

Com a catalans, devem portarnos a la catalana, realisant l'acte ab tota serietat y sense crits que pugan comprometre sa realisació.

Barcelona 14 de Setembre de 1901.

La Junta Permanent de la «Unió Catalanista»: Manel Folguera y Durán, *President*. — Marián Vayreda, *Vicepresident*. — Joseph O. Martí y Ballés, *Tresorer*. — Joseph Maria Roca, *Domingo Martí y Julia* y Agustí M. Gibert, *Vocalis*. — Lluís Marsans, *Secretari*.

Crida al poble de Barcelona per a dur una corona a l'estàtua d'En Rafel Casanova

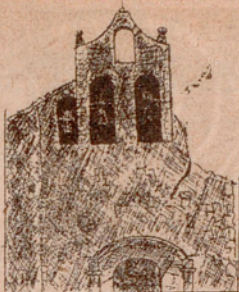

15 setembre 1901. — La manifestació a la Plaça de Catalunya, adreçant-se al monument de Rafel Casanova

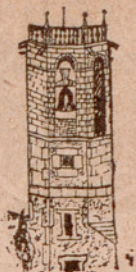
I Concurs de LA MAINADA

ELS CAMPANARS
DE CATALUNYA

(Vegeu-se les condicions assenyalades per a poder optar en aquest Concurs, en els números 1, 2 i 3 de LA MAINADA)

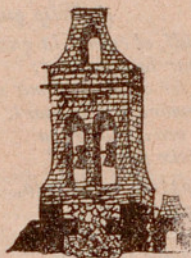
126. Alfarràs
(JOSEP LLORENS)
8 anys

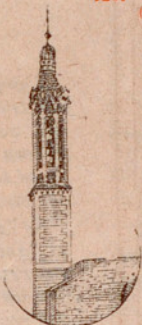
127. Sant Quirze de Safaja
(SALVADOR SÀLA-OPISO)
11 anys

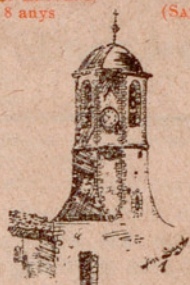
128. Sant Llorenç, Lleyda
(P. AMAT)

129. Hospital, Mataró
(M. ZARAGOZA)
12 anys

130. Valls
(MONTSERRAT LLAGOSTERA)

131. Sant Cristòfol, Gualba
(JOSEP SALAGADÓ)

132. Santa Maria, Vilafranca Penedès
(JOSEP M.ª AGUILAR)
12 anys

133. Sant Martí, de Sant Celoni
(JOSEP MONTAÑOLA)

134. Sant Feliu de Rodós
(R. E.)

135. Sant Joan, Tarragona
(M. BADIA)

136. Montserrat, Capella de la Santa Cova
(FRANCESCO REGO)

137. Sant Pere, Reus
(JAUME SALSENCH)

138. Santa Coloma de Gramenet
(ANTONI POSTIGO)

139. Sant Esteve, Palautordera
(C. B. CASTELLVÍ)

140. Santa Maria, Sans
(DOMÈNEC IGLESIAS)

141. Santa Maria, Sans
(A. CORT)

A FELIP QUINT

Rei i lladre quinze voltes,
tu que bregues sol-i-vern
flestomant sota les voltes
socarrades de l'infern,
vull cantar-te les absoltes
amb un himne d'odi etern.

Companys, bevem-hi
tot maleïnt
a la memòria
de Felip quint.

L'orgull, el crim i la guerra
van trenar la teva sort;
Déu va fer-te amb la mà esquerra;
la teva ombra era la mort.
Jo só la veu de la terra
que maleïx ton record.

Só la pàtria malferida,
só l'antiga llibertat,
que retornen a la vida
com un roure retanyat,
que reneguen ¡maleïda!
de la baba que has deixat.

Dè l'infern que amb tu s'esbrava,
si pogués baixà al pregon,
per venjar la pàtria esclava,
per retornar-te l'afront,
faria lletres de lava
per escriure't «lladre», al front.

Si davant de tota Europa,
poguessis tornà a sortir,
amb ton orgull i ta tropa
voldria veure't aquí
per oferir-te ma copa...
però plena de verí.

Companys, bevem-hi
tot maleïnt
a la memòria
de Felip quint.

FRANCESC MATHEU

ENDEVINALLES JEROGLÍFIC, per PERE MAS

ACROSTIC, per E. MARGARIT I COLOMINAS

P . . . . .
 O . . . . .
 B . . . . .
 L . . . . .
 E . . . . .
 S . . . . .
 C . . . . .
 A . . . . .
 T . . . . .
 A . . . . .
 L . . . . .
 A . . . . .
 N . . . . .
 S . . . . .

Substituir els punts per lletres de manera que donin pobles i llocs de Catalunya.

LOGOGRIF NUMÉRIC, per J. ESCAYOLA

1 2 3 4 5 6 Ciutat catalana
 1 4 3 3 6 Per posar al cap
 1 4 3 2 Nom d'home (diminutiu)
 6 5 6 » de dona
 4 3 Mineral
 6 Vocal

JEROGLÍFIC COMPRIMIT

per J. GUASCH CASELLAS

P

1 9 2 1

Mira

veu

T A R G E T A, per AVEPI

Llibert Sagí Para

O.

Combineu aquestes lletres de manera que donin tres carrers de Barcelona.

Els deu primers endevinaires que enviïn totes les solucions exactes, seran premiats amb llibres.

Solucions a les endevinalles del número anterior

Al jeroglífic: Cavall sense domar.

A la targeta: Orfeó Sallentí.

Al jeroglífic comprimit: A grans mals grans remeis.

A la conversa: Tia.

Els eixerits endevinaires

Han endevinat totes les solucions a les endevinalles del número 12, els minyons Nora Guarro López i L. Fanés, els quals poden passar a recollir els premis.

A. Artís, imp.— Vich, 16 : Tel. 1471 G.: Barcelona

Mainadistes !

Compreu, demà, la primera auca de **LA MAINADA**

La Guerra de Successió o La pèrdua de les llibertats catalanes

Història fidel de la gloriosa gesta

Rodolins de J. LAGUÀ LLITERAS — Dibuixos de LAO ROMERO

Els subscriptors la rebran de franc

10 cèntims

Passarelli 1974

